

Innst. S. nr. 120

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument nr. 8:33 (2002-2003)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Akhtar Chaudhry og Karin Andersen om endringer i regelverket slik at religiøse og livssynsminoriteter får en likestilt behandling i forhold til tjenester og seremonirom i tilknytning til gravferd og kirkegårder mv.

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lov og regelverk slik at religiøse og livssynsminoritetene får en likestilt behandling i forhold til tjenester og seremonirom i tilknytning til gravferd og kirkegårder.
2. Stortinget ber Regjeringen vurdere om den nåværende forvaltningsordning gir minoritetsgruppene en tilstrekkelig opplevelse av kirkegårdene som en offentlig gravplass."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen, Åshild Karlstrøm Rundhaug og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem, fra Fremskrittspartiet, Ursula Evje og Arne Sortevik, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og Christian Holm, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Elsa Skarbøvik, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, fra Venstre, Trine Skei Grande, og represen-

tanten Jan Simonsen, mener at myndighetene har gjort mye for å legge til rette for at enkeltpersoner kan få den gravferden som personens livssyn og religion krever. Samtidig viser Dokument nr. 8:33 (2002-2003) at enkelte mener det fremdeles finnes praktiske problemer som ikke er tilfredsstillende løst. En gravferd med kjente ritualer og seremonier er en viktig del av sorgarbeidet etter dødsfall. Komiteen vil derfor understreke hvor viktig det er med en verdig gravferds-seremoni.

Komiteen har respekt for at kirker er vigslet grunn og derfor ikke kan brukes til gravferder i regi av andre enn Den norske kirke og andre kristne trossamfunn. Komiteen respekterer også at kirkens klokker har en liturgisk funksjon og en religiøs betydning for Den norske kirke, og derfor ikke kan "lånes ut" til bruk ved en ikke-kristen begravelse.

Komiteen er fornøyd med at Finansdepartementet nå har bestemt at begravelsesbiler skal være fritatt for engangsavgift ikke bare dersom de har et lysende kors på taket, men også dersom de har andre symboler på taket som indikerer at de er begravelsesbiler.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, er enig i ønsket om likestilt behandling av religiøse og livssynsminoriteter i forhold til tjenester og seremonirom i tilknytning til gravferd og kirkegårder. Flertallet viser til vedlagt brev fra departementet og til "Evaluering av avtalen om gravferdsdrift i Oslo", og vil ut fra dette mene at forholdene gjennom lover, forskrifter og avtaler er lagt godt til rette for at enkeltpersoner kan få den gravferd som livssyn og religion krever.

Flertallet vil understreke viktigheten av at en gravferd preges av verdighet og høytid og av respekt for den enkeltes tro og livssyn. Flertallet mener at dette er hensyntatt i dagens lovverk og finner det ikke nødvendig med endringer. Flertallet vil imidlertid understreke nødvendigheten av god dialog med og

informasjon til trossamfunn og livssynsorganisasjoner. Flertallet vil også peke på viktigheten av at gravplassen har tilfredsstillende standard, i noen tilfeller vil det være aktuelt med avgrensning i forhold til andre deler av gravplassene.

Flertallet mener at så lenge det ikke er noen lov-pålagt oppgave for kommunene å ha gravkapeller, er det vanskelig å gi retningslinjer for utforming og drift av slike. Flertallet vil videre vise til at staten gir tilskudd til bygging av private kirkebygg, herunder moskeer, som kan brukes til gravferder. Dette gjør at de ulike trossamfunn kan reise bygg som oppfyller kravene de stiller til sine seremonier.

Flertallet vil vise til at Gravferdsrådet er et uformelt samarbeidsforum hvor en rekke instanser møter. Flertallet mener det ikke er nødvendig å formalisere dette samarbeidet i lov eller forskrift. Derimot vil flertallet anta det er i alle parter interesse å innlemme representanter fra relevante grupper i dialogen omkring gravferdsforvaltningen, og at dette kan løses i en dialog mellom deltakerne i Gravferdsrådet og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

Flertallet slutter seg for øvrig til departementets vurderinger slik det fremkommer i brev datert 14. januar 2003 og foreslår at dokumentet vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og representanten Simonsen viser til at det i dag ikke finnes noen lovgivning som sikrer tilfredsstillende seremonirom for alle religioner og trossamfunn, og at kirkene kun kan benyttes i regi av Den norske kirke eller andre kristne trossamfunn. Gravkapeller og kapeller i krematorier kan imidlertid benyttes av alle, og kommunene stiller oftest sine kulturhus til disposisjon i forbindelse med begravelser. Det kan imidlertid av og til være lange avstander mellom kulturhusene og gravplassen, og ikke alle kommuner har egnede kulturhus. Gravkapellene er ofte for små og derfor uegnet blant annet for muslimske grupper som ofte har stor oppslutning om gravferd, gjerne langt utover nærmeste familie. Mange kapeller er uten vann og derfor vanskelige å bruke for muslimer som krever vask i forbindelse med gravferdsseremonier. Kapellene er også ofte utstyrt med kristne symboler som gjør disse vanskelige å akseptere til gravferdsseremonier for andre trossamfunn og livssynsgrupper. Det er adgang for kommunene til å ta avgift både for bruk av kulturhus og gravkapeller.

Disse medlemmer vil be Regjeringen lage retningslinjer som sikrer at nye gravkapeller oppfyller visse minstekrav som tilrettelegger for bruk av gravkapeller også for medlemmer av andre livssynsgrupper og religioner enn Den norske kirke. Det bør eksempelvis innlegges vann, og kristne symboler bør henges opp på en måte som gjør at de lett kan tas ned og byttes ut med andre symboler under gravferden for personer som ikke er medlemmer av Den norske kirke, dersom familiene til avdøde ønsker det.

Disse medlemmer vil i den forbindelse minne om merknadene til en enstemmig komité i Innst. O. nr. 46 (1995-1996):

"Komiteen er oppteken av at lova må sikre at rettane til andre trudoms- og livssynssamfunn blir tekne vare på i eit pluralistisk samfunn."

og

"Komiteen legg og stor vekt på at vedtektene for kyrkjegarder, jf. § 21, ikkje må hindre praktisering av ulike ritual og gravskikkar."

Disse medlemmer konstaterer at Gravferdsrådet, som blant annet består av departementet, byråbransjen og statskirken, ikke har representasjon fra livssynsminoritetene. Lederen for Gravferdsrådet er imidlertid medlem av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, og kan derfor ta med seg synspunktene fra livssynsminoritetene inn i sitt styre. Disse medlemmer mener at det vil være en fornuftig ordning at lederen for Samarbeidsrådet i tillegg får anledning til å møte i Gravferdsrådet slik at rådets synspunkter kan formidles direkte til samtlige medlemmer i rådet, og kan ikke se noen tungtveiende grunner til at en slik ordning ikke skal kunne gjennomføres. Disse medlemmer viser i den forbindelse til brevet til komiteen fra statsråd Valgerd Svarstad Haugland, som skriver at

"synspunkter og vurderinger fra Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn kan være av stor betydning for å unngå misforståelser og for å forebygge/løse problemer knyttet til gravferdsforvaltningen."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser for øvrig til begrunnelsen i dokumentet og fremmer dokumentets forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at forslagsstillerne er av den oppfatning at Norge mangler en helhetlig politikk som sikrer at religiøse og livssynsminoriteters tradisjoner i tilknytning til livets slutt blir ivaretatt og ut fra et likestillingsaspekt.

Disse medlemmer har med interesse registrert at Oslo kommune har gjennomført en evaluering av gravferdsdriften i Oslo der forholdet til tjenestemottakere - særlig andre tros- og livssynssamfunn - er vurdert. Med et stort antall innvandrere blant innbyggerne er erfaringene fra Oslo godt egnet til å belyse eventuelle problemer. Disse medlemmer har merket seg at kommunen sendte brev i januar 2001 til Det mosaiske trossamfunn, Norges Hindu Kultursenter, Human-Etisk Forbund, Norges Frikirkeråd, Islamsk råd og Buddhist Forbundet. Disse medlemmer har merket seg at de tre førstnevnte har svart, og at svarene tyder på at de er godt fornøyd med forhold omkring både gravferd og gravplass.

Disse medlemmer har videre merket seg kommentarene til saken fra Kultur- og kirke departementet. Disse medlemmer vil særlig peke på at utgifter til

bygging, drift og vedlikehold av kirker tas med i grunnlaget for beregning av tilskudd til tros- og livssynssamfunn. På den måten kan andre trossamfunn selv ivareta spesielle behov for gravferd og seremoni som en tilpasset offentlig ordning ellers ikke måtte ivareta.

Fra departementets beskrivelse har disse medlemmer også det inntrykk at lover, forskrifter og rammeverk for øvrig praktiseres med imøtekommenhet og åpenhet overfor andre tros- og livssynssamfunn.

Disse medlemmer har tiltro til at Den norske kirke lokalt og kommunale myndigheter i åpen og god dialog med andre tros- og livssynssamfunn også for fremtiden finner praktiske løsninger for gravferd og gravplass. Disse medlemmer legger til grunn at slike praktiske løsninger sikrer at medlemmer av ulike trossamfunn føler at deres behov ved dødsfall og sorgreaksjon blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte.

Disse medlemmer har merket seg departementets svarbrev 14. januar 2003 til komiteen som opplyser at det nå er gjort lempning av krav til gravferdsbiler med hensyn til avgiftsfritak. Disse medlemmer legger til grunn at en tilsvarende fleksibel og praktisk holdning fremvises på lokalt/kommunalt nivå både når det gjelder interiør og utstyr i gravkapell, samt tilpassning på offentlig gravplass.

Disse medlemmer legger også til grunn at innbyggere i Norge som tilhører andre religioner enn de som har basis i vestlig, kristen kulturarv, har som ønske aktiv tilpassning og integrering inn i det norske samfunn. Disse medlemmer antar at man da også legger vekt på å velge praktiske løsninger knyttet til seremonier for gravferd og grav når man bruker et offentlig tilbud i det offentlige rom.

Disse medlemmer ser derfor ikke behov for endringer i lov og regelverk, og foreslår at dokumentet avvises.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Dokument nr. 8:33 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Akhtar Chaudhry og Karin Andersen om endringer i regelverket slik at religiøse og livssynsminoriteter får en likestilt behandling i forhold til tjenester og seremonirom i tilknytning til gravferd og kirkegårder mv. - avvises.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lov og regelverk slik at religiøse og livssynsminoriteter får en likestilt behandling i forhold til tjenester og seremonirom i tilknytning til gravferd og kirkegårder.
2. Stortinget ber Regjeringen vurdere om den nåværende forvaltningsordning gir minoritetsgruppene en tilstrekkelig opplevelse av kirkegårdene som en offentlig gravplass.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og det som står ovenfor og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument nr. 8:33 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Akhtar Chaudhry og Karin Andersen om endringer i regelverket slik at religiøse og livssynsminoriteter får en likestilt behandling i forhold til tjenester og seremonirom i tilknytning til gravferd og kirkegårder mv. - vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 6. februar 2003

Søren Fredrik Voie
fung. leder

Jan Simonsen
ordfører

Karita Bekkemellem Orheim
sekretær